

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АКТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

**JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN**

**2024
1/7**

**Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi**

Bosh muharrir:

MADJIDOV I.U. – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

ERGASHOV Y.S. – f-m.f.d., professor.

SHIRINOVA R.X. – fil.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Balliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Yunusova X.E. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Abdulayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Kurbonova G.S. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **PARDAYEV Z.A.**

TOSHKENT – 2024

MUNDARIJA

Tarix

Abdurasulova F. Buxoro amirligi tarixining rus va yevropalik mualliflar tomonidan o'rganilishi.....	4
Axmedov S. Amir Temur va temuriylar davri madaniy-ma'rifiy hayotini tahlil etishda muhim bo'lgan manbalar tahlili	7
Babaev R. O'rta asrlar yozma manbalarida Ustrushona yirik aholi manzillariga doir ma'lumotlar	11
Бахранов III. Средняя Азия – как сырьевая хлопковая база Российской империи	14
Jumanazarova F. O'zbekistonda ijtimoiy himoyalash tizimida xotin-qizlar bandligining ta'minlanishi.....	16
Quvvataliyev U. XX asrning 20 yillarida o'zbek xalqi tarixining o'rganilishi (Bulat Soliyevning "O'zbeklar ham Temur bolalari" maqolasi misolida)	20
Ne'matov O. Jizzax va Navoiy viloyatlarida turizm: imkoniyatlar va ijtimoiy-madaniy omillar.....	24
Oblomuradov N. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini mexanizatsiyalash amaliyoti: muammo va yechimlar	28
Tilovov M. Shimoliy Baxtriya ahamoniylar davri ritual landshafti bo'yicha ba'zi mulohazalar (Oltinsoy tumanidagi Qiziltepa arxeologik yodgorligi misolida).....	32
Turdiyev M. Buxoro viloyati etnomadaniy merosi milliy shirinliklar tarixi misolida.....	35
Yusupov I. 1991-2020-yillarda O'zbekistonda hududiy telekanallarning moddiy texnik bazasini rivojlanish tarixi	38

Falsafa. Pedagogika. Psixologiya. Metodika. Sotsiologiya. Siyosiy fanlar. Islomshunoslik

Abdullayev R. Dasturiy ta'minot arxitekturasini kurs mazmunini pedagogik loyihalashtirishning metodik shartlari.....	42
Abduraimov J. O'qituvchilarning elektron ta'lim va internet resurslarini shakllantirish uslubiyatlari	45
Abduraxmanova Z. Jamiyat ijtimoiy jarayonlarining o'zaro ta'siri tizimida oila va nikoh munosabatlarining ahamiyati	48
Azamatova D. Kimyo fanidan zamonaviy yondashuvdagi darsliklar.....	51
Azizqulov A. Inson bilish qobiliyati G'azzoliy talqinida.....	54
Akbaraliyeva D., Shamuratova D. Addressing challenges in adopting deep learning approaches for english language education	57
Akramov Sh. Insight into developing writing skills.....	60
Amanov G'. Ma'naviyat va axloq rivojlangan ma'naviy makonni shakllantirish omillari	63
Amonov S. Informatika va raqamli texnologiyalari fani o'qitishning uzleksiz tizimi sifatida.....	66
Asqarova D., Asqarova K. Maktabgacha ta'lim sifatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi funktsiya va ta'sir etuvchi omillar.....	69
Ahmedova M. Biologiyadan masala va mashq yechish orqali o'quvchilarda mantiqiy va mustaqil bilish faoliyatini rivojlantirish	72
Batirov Z. Mutaxassislarning hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashda kompetensiyaviy yondashuv	75
Basharova K., Shamuratova D. The role of assessment in surface and deep learning of english.....	78
Bozorova Sh. Talabalarning fizikaviy kimyo fanini o'rganishdagi qiyinchiliklarining muhim manbayi noto'g'ri tushunchalardir (Entropiya misolida)	81
Gulyamova Sh. The comprehensive analysis of mother tongue influence on second language acquisition	84
Djumabaev K. Obyektga yo'naltirilgan dasturlash tillarini o'qitish samaradorligini oshirishning pedagogik shartlari	87
Djurayeva N. Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish imkoniyatlari.....	90
Jurayev Z. Muloqot yuritish kompetensiyasini rivojlantirishning konseptual yondashuvlari	93
Juraeva M. The role of the interlanguage concept in the formation of the communicative method.....	96
Zikirova N. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy motivatsiyasini shakllantirishning pedagogik tahlili	99
Inomidinova D. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tili fonetikasini o'qitish metodlari (1-2-sinflar misolida)	102
Isabayeva M., Usmonova M. Talabalarni kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning didaktik funksiyalari.....	105
Karimov X. Yoshlarni turli zararli axborotlar tahdididan himoyalashning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	108
Komilova N. Behavioral aspects of language teaching.....	111
Kuliyeva M., Sharipova Sh. Inklyuziv ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish.....	114
Qurbonov M. Oliy ta'lim muassasalarida optika fanini yangi axborot texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslari	117
Mirzayeva U. O'quvchilarning tabiiy-ilmiy savodxonligini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari.....	120
Mirzachayev A. Abu Hanifa yashagan davrning ijtimoiy-madaniy rivojlanish xususiyatlari	123
Мохоров Д. Методы социальных проектов и разрешения практических задач в курсе «Основы антикоррупционного просвещения»	126
Muqimov Sh., Dilmurodov Z. Raqamlashtirish sharoitida "Kompyuter tarmoqlari" fanini o'qitishning zamonaviy metodikasi.....	129
Mo'minova R., Umarova M. Biologiya ta'limida o'quvchilar mustaqil ta'lim olish faoliyatini mazmuni	132
Nabiyev F. Yoshlar tafakkurini rivojlantirishda falsafa va matematika fanlarining uzviy aloqalari	134
Muxitdinova X. Ikkinchi til ta'limida nutqiy qurilmalarning ahamiyati	136
Nazarova Z. O'spirin yoshidagi bokschilarimizning sport muvaffaqiyatiga erishishda metodikalarning interkorrelyasion xususiyatlari	139
Nazirov Q. O'zbek milliy kurashining o'rni va ahamiyati	142
Ne'matov A., Isabayeva M. Biologiya o'qitish metodikasida mustaqil ta'limni tashkil etishga qo'yiladigan pedagogik talablar	145
Nuritdinov S., Turaev S. Problems of the accelerating expansion of the universe	148
Omonov B. Ekologik ta'lim-tarbiya orqali ekologik madaniyatni shakllantirish zarurati.....	151
Orinbetov N. Bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining texnik va texnologik kompetensiyasini shakllantirish metodikasi	154
Otanazarova N., Shamuratova D. Incorporating technology to enhance surface and deep learning in english language education	157
Ochilova G., Eshmurodova D. Talabalarda muammoli ta'lim jarayonini rivojlantirish texnologiyasi	159
Пардабаева Д. Сущность понятий «творчество», «творческая деятельность» и «творческие способности»	162
Rajabov O. Ta'limda sun'iy intellektning qo'llanilishi	165
Rajapova G. The role of proverbs in the development of lexical competence: a comprehensive analysis.....	168
Rajapova F., Ibadullayeva M. Organization of the lesson process based on the reverse classroom technology	171
Raxmanov A. Yoshlarda innovatsion g'oyalarni shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy jihatlarini.....	173
Rustamov Sh. O'qitishning uslubiy tizimining muvofiqlashtiruvchi modelini shakllantirish vazifalari	176
Sadikova A. Sog'lom turmush tarziga rioya qilishning falsafiy va ijtimoiy ahamiyati	179
Sattorova D. Tovush tezligining gazlarda tarqalish muammosi va uning issiqlik sig'imiga bog'liqlik tarixi haqida	182
Siddiqova S. Organization of the educational process based on the integration of special subjects in dual education	185
Sirliyev E. O'zbekiston yoshlari harbiy vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda irodaviy sifatlarining ahamiyati.....	188
Sultanova G. Inson, uning qadr-qimmati – demokratik jamiyatning oliy qadriyati	192
Султанова Г. Анализ текущего состояния в обучении английскому языку студентов геологической и нефтегазовой отраслей	195
Tangirov N. Noosfera konsepsiyasining falsafiy-ontologik tahlili	198
Tursunpo'latov A. Ichki ishlar xodimining tibbiy madaniyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy xususiyatlari.....	201
Umarova N. Maktab direktorlarida kommunikativ strategiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari	204

O'roqova N. Ma'naviy madaniyatni yuksaltirish yo'llari.....	207
Fayzullayev Sh. Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarining ta'limdagi ahamiyatlari	210
Xaitova Y. Boshlang'ich ta'lim darslarida interaktiv metodlardan foydalanishning ahamiyati	212
Xaydarova O. Pedagogning tashkilotchilik faoliyati va uning texnologiyasi.....	215
Xidirov M. Prakseologiya – inson faoliyatining falsafiy tahlili sifatida	218
Xodjayeve D. O'quvchilarda o'quv motivatsiyasini oshirish ta'lim muvaffaqiyatining asosi sifatida	221
Xolmuminova O. Pedagogik tajriba-sinovni tashkil etish va uni o'tkazish.....	224
Khudoyberdieva G. Theoretical and methodological principles of guided foreign language teaching.....	227
Xojayeve A. Гендерные факторы в предупреждении преступности среди женщин и девочек: исторический анализ	230
Xo'jamberdiyeva S. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent tafakkurini rivojlantirish – pedagogik muammo sifatida	232
Xo'shboqov K. Shaxslararo munosabatlarda nizoning o'rni	235
Hashimova G. Qurolli kuchlar tizimida harbiy ijtimoiy ishini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari va rivojlantirish omillari	238
Шаланков К. Организация самостоятельной деятельности студентов в медицинских ВУЗах: основы и практика.....	241
Shamuratova D., Ashrofxonov S. Analysing the role of educational systems in developing deep language proficiency in language classes	244
Shomuratova N. Sharq mutafakkirlaridan Abu Rayhon Beruniyning ilmiy, pedagogik, psixologik qarashlari.....	246
Эргашов С. Преподавание высшей математики в начальных курсах в ВУЗе с учетом школьных знаний (элементов математики и начала анализа)	249
Eshmuratova D., Omonova L. Improving speaking skills by using group learning method	252
Filologiya	
Artikova D. Fitonimlarning lingvokulturologik xususiyatlari	254
Asadov M. Kamyu va X.Do'stmuhammad asarida "Yolg'izlik motivi".....	256
Bakiyev X. O'qib tushunish malakasini baholash metodikasiga oid nazariyalarning shakllanish tarixi haqida.....	259
Bolliyeva M. Badiiy asarlardagi maktublarning g'arbona va sharqona ifodasi.....	262
Boltayeva Z. Jahon tilshunosligida pragmatik lingvistikaning o'rganilishi	265
Valappil S. V. The utilisation of ict as a pedagogical tool in english language teaching	268
Gafurova S. "Tavorixi Guzida – Nusratnoma" asaridagi forscha-tojikcha o'zlashmalar va ularning mavzu guruhlari.....	272
Djangirova G. Ingliz tili o'rganishda jahon tajribasi va yangicha usullar	275
Dusmamadova G., Abdulloyeva M. The peculiarities of translating youth slang from english into uzbek: challenges and considerations	278
Jumanov E. Ertak syujeti halqalarining formulalarda aks etishi	281
Ibodullayeva Z. Exploring the narrative techniques and symbolism in chopin's selected short stories.....	284
Ibragimov A. Orzu Urganjiy masnaviyalarida axloqiy-ma'rifiy g'oyalari.....	287
Ibragimov B. XX asr masalchiligi asoschisi	289
Israil M. O'zbekistonda mustaqillik yillarida gazeta-publiksistik uslubining sotsiologik tahlili	292
Kadirova Z. Ingliz tilidagi reklamaning lingvistik xususiyatlari.....	295
Kamilla D., Raxmatullayeva D., Yusupova H. Lo Puning "Hurmatga sazovor ayol" qissasidagi yangi stilistik elementlari.....	298
Kodirova F. The linguistic features of the functioning of art discourse	301
Qaxramonova S. Botin fojeasi haqidagi roman	306
Mahkamova D. Terminologik modernizatsiyalashuv va uni vujudga keltiruvchi ayrim omillar	309
Mirzayeva G. Structural-semantic research of verbalizing the human psyche in english and uzbek phraseology	312
Nazarova D. O'zbek tili ish yuritish uslubining mohiyati va uning leksik xususiyatlari	315
Назарова С., Торопченко Д. Классификация имен женских персонажей китайской мифологии по структурным особенностям	317
Nazirova Sh. Ingliz va o'zbek tillarida maqollar va ularning umuminsoniy xususiyatlari	320
Nizomova M. Ingliz va o'zbek tillarida pedagogik terminologiyaning kommunikativ-pragmatik yo'nalishi tahlili masalasi.....	323
Niyazova G. Diskurs tahlilida zamonaviy yondashuv va konsepsiyalarning o'rni	326
Ravshanova M. Dunyo tilshunosligida leksik birliklar tadqiqi yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	328
Rajabov F. Omonimlarni vujudga keltiruvchi omillar	331
Ruzikulov F. Phraseological units and their importance in language learning	334
Suyarova N. Ingliz va o'zbek tillarida metaforik terminlarning lisoniy tasnifi	337
Tillabayeva F. Rus va o'zbek topishmoqlarida tabu, marosim hamda urf-odatlariga oid tushunchalar ifodasi.....	340
Toshtimirova S. Semantics of colors, their gradual development	343
Toshtonov S. Frazologik birliklar va ularning til sistemasidagi o'rni	346
To'ymurodov D. Gulxaniyning "Zarbulmasal" asaridagi onomastik birliklarning tahlili	349
Ulug'murodov Sh A. Brayl yozuvidagi matnlarni aniqlashning adaptiv chegaralash va egilish burchagini topish usuli.....	352
Umarova Z. Ingliz va o'zbek tillarida turizm leksikasining leksik semantik xususiyatlari	356
Xodjayeve D. Ingliz va o'zbek tillari lingvodidaktik terminlarining etimologik tahlili	359
Xursanov N. Discourse studies in anthropocentric linguistics	362
Hojieva Sh. Cho'lpon va turkiston jadidlari estetik tafakkuri takomiliga jahon adabiyotining ta'siri	365
Egamnazarova D. Turli nazariy lizalar orqali pleonazm	368
Erkinova S. Nurturing neural pathways: strategies to stimulate child's brain development.....	371
Eshanqulov D. Surxondaryo Qarluq shevalari bo'yicha tadqiqotlar tavsifi	373
Eshmuratova D. Religionistik birliklarning lisoniy sintaktik xususiyati	376
Yuldashev X. The importance of motivation in teaching english to multi-level classes.....	378
Yuldasheva O. Etnolingvistikada maqollarning o'rganilishi.....	381

Oybek RAJABOV,
ChDPU o'qituvchisi
E-mail: bryus75@gmail.com

ChDPU dotsenti A.Boymurodov taqrizi asosida

TA'LIMDA SUN'IY INTELLEKTNING QO'LLANILISHI

Аннотация

Maqola ta'lim tizimida sun'iy intellektni qo'llab turli usullarda ta'limni tashkil etishga bag'ishlanadi. Xorijiy adabiyotlarda ta'lim tizimida sun'iy intellekt qiyoslanadi. Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyasining asosiy xususiyatlari ko'rib chiqiladi va tahlil qilinadi, shuningdek, oliy ta'lim muassalari o'quv jarayoniga tatbiq etish yutuq va kamchiliklari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, aqlli repetitorlik tizimi, ekspert tizimi, qayta aloqa tizimi, individual ta'lim, moslashuvchan o'rganish.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация

Статья посвящена организации обучения в системе образования с использованием искусственного интеллекта. В зарубежной литературе искусственный интеллект сравнивается в системе образования. Рассмотрены и проанализированы основные особенности технологии искусственного интеллекта в системе образования, а также изучены достижения и недостатки ее применения в образовательном процессе высших учебных заведений.

Ключевые слова: искусственный интеллект, машинный интеллект, интеллектуальная система обучения, экспертная система, рекомендательная система, система обратной связи, персонализированное обучение.

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION

Annotation

The article is devoted to the organization of training in the education system using artificial intelligence. In foreign literature, artificial intelligence is compared in the education system. The main features of artificial intelligence technology in the education system are reviewed and analyzed, and the achievements and disadvantages of its application in the educational process of higher educational institutions are studied.

Keywords: artificial intelligence, machine intelligence, intelligent tutoring system, expert system, recommender system, feedback system, personalized learning.

Kirish. Mamlaktimizda ta'limga jiddiy tarzda e'tibor berib kelinmoqda, jumladan "Ta'lim to'g'risida"gi qonunda ham "Ta'lim O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy taraqqiyoti sohasida ustuvor" deb belgilab berilgan [1]. Bundan kelib chiqadiki, ta'lim jarayoniga jiddiy e'tibor berish va u'z navbatida, jahon tajribasidan kelib chiqqan holda axborotkommunikatsiya va internet texnologiyalaridan samarali foydalanish yuqori natijalarga olib keladi.

Yildan-yilga jamiyat hayotiga kompyuter va u bilan birga axborotkommunikatsion texnologiyalari jadal kirib kelmoqda. Ta'lim siyosatining hozirgi asosiy maqsadi ta'lim oluvchi shaxs, jamiyat va davlat ehtiyojlarini qondiruvchi muhim va kelajakdagi rivoji uchun zarur yuqori samaradorlikka ega bo'lgan zamonaviy ta'lim berishga qaratilgan.

-Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Nyu-York universiteti professori Yann LeKun sun'iy intellekt haqida shunday degan edi "Bizning aqlimiz bizni inson qiladi va sun'iy intellekt bu sifatning davomidir."

Sun'iy intellekt - bu inson intellekt jarayonlarini rag'batlantirishga qaratilgan mashinalarni ishlab chiqaradigan va o'rganadigan fan sohasi. Sining asosiy maqsadi muntazam jarayonlarni optimallashtirish, ularning tezligi va samaradorligini oshirishdir (agar u to'g'ri amalga oshirilgan va qo'llab-quvvatlangan bo'lsa). Natijada, SIning qo'llaydigan kompaniyalar soni butun dunyo bo'ylab o'sishda davom etmoqda [2].

-Tadqiqot metodologiyasi. Ta'limdagi sun'iy intellekt talabalar va o'qituvchilar uchun foydali va qulay usullarni taqdim etadi. U bir qancha afzalliklarni taklif etadi, jumladan yaxshilangan foydalanish imkoniyati, repetitorlik, avtomatlashtirilgan baho va boshqaruv hamda soddalashtirilgan ish jarayonlari. Bular o'quvchilarga sifatli ta'lim beradi va o'qituvchilarda mavjud qiyinchiliklarni bartaraf etadi

Ta'limda sun'iy intellektning afzalliklari haqida etakchi yozuvchilardan biri Metyu Linch ("Ta'limdagi sun'iy

intellektning kelajagi haqida mening qarashlarim") foydalari bilan bir qatorda potentsial tuzoqlarni ham o'rganib, "Sun'iy intellektidan foydalanish" ta'limda qandaydir ma'noda qimmatlidir, lekin biz uning rivojlanishini va dunyomizdagi umumiy rolini kuzatishda juda hushyor bo'lishimiz kerak."deb yozadi [3].

-Tahlil va natijalar. Sun'iy intellekt (SI) kompyuter sistemalari va dasturlashning yorqin bo'lgan bir sohasidir. Bu texnologiya, kompyuterlarga odamlar kabi o'rganish, qaror qabul qilish, ma'lumotlar analizi qilish, muammolarni hal qilish, tilni o'rganish, tasavvur qilish, so'zlashish va boshqa shaxsiy rivojlanish imkoniyatlarini bermoqda. Sun'iy intellekt dasturlari, ma'lumotlarni o'rganish va qabul qilish, algoritmlarni ishlab chiqish va test qilish, tahlil qilish va asosiy ma'lumotlar bilan ishlash, yangi ma'lumotlarni o'rganish, taqdimotlar tuzish va boshqa bir qator amaliyotlarni bajarish uchun ishlatiladi. Bu texnologiya turli sohalar, shu jumladan ta'lim, kasb-hunar ta'limi, tibbiyot, biznes va ko'p boshqa sohalar uchun keng qo'llaniladi.

Sun'iy intellekt talabalarning kuchli va zaif tomonlarini tahlil qilishi, ular yaxshilash kerak bo'lgan sohalarini aniqlashi va o'quv materiallarini ularning shaxsiy ehtiyojlariga moslashtirishi mumkin. Ushbu individual yondashuv o'quvchilarning to'g'ri darajadagi qiyinchiliklar va yordam olishlarini ta'minlaydi, bu esa o'rganishni yanada samarali va qiziqarli qiladi.

SI talabalarga bilimlarni o'rnatish, tengdoshlari bilan hamkorlik qilish va istalgan kontent sohasida yangi narsalarni yaratish imkonini berish uchun ishlatilishi mumkin. Agar biz 3C ni rivojlantiradigan SI vazifalarini ishlab chiqsa, biz undan o'rganish va fikrlash vositasi sifatida foydalanishimiz mumkin.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt sinfning ajralmas qismiga aylangani sayin, o'qituvchilar har bir talaba uchun individual ta'lim tajribasini taklif qilish uchun yaxshi jihozlangan bo'ladi, degan g'oya atrofida sezilarli optimizm mavjud.

Sun'iy intellektning roli qanday?

SI - bu mashinaning fikrlash, o'rganish, rejalashtirish va ijodkorlik kabi insonga o'xshash qobiliyatlarni namoyish qilish qobiliyatidir. SI texnik tizimlarga atrof-muhitni idrok etish, ular idrok qilgan narsa bilan shug'ullanish, muammolarni hal qilish va aniq maqsadga erishish uchun harakat qilish imkonini beradi

The Atlantic jurnalidagi maqolaga ko'ra, ("Sun'iy intellekt hamma uchun shaxsiy ta'limni va'da qiladi"), sun'iy intellekt "inson o'qituvchilarining dars jadvalini buzmasdan har bir talabaga moslashtirish qobiliyatini oshirish" potentsialiga ega. o'qituvchilarga "o'rta qadar o'rgatish" zarurati ko'pincha ularning o'quvchilari bir qator mahorat darajalari va o'rganish qobiliyatiga ega bo'lganda sodir bo'ladi.

SI tendentsiya va naqshlarni aniqlash uchun katta hajmdagi ta'lim ma'lumotlarini tahlil qilishi mumkin. Bu, ayniqsa, maktab ma'muriyati va ta'lim sohasida qaror qabul qiluvchilari uchun foydalidir. SI talabalarning ish faoliyatini bashorat qilishi va natijalarni yaxshilash uchun strategiyalarni ishlab chiqishda yordam berishi mumkin. Bundan tashqari, qo'shimcha yordam kerak bo'lgan joylarni aniqlashi mumkin.

London Universitet kollejining o'rganishga yo'naltirilgan dizayn professori Rouz Lakkining so'zlaridan iqtibos keltiriladi: "Sun'iy intellektning ta'lim uchun haqiqiy kuchi shundan iboratki, biz undan o'quvchilar, o'qituvchilar haqidagi katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlashda foydalana olamiz. , o'qitish va o'rganishning o'zaro ta'siri haqida. Oxir oqibat, sun'iy intellekt "o'qituvchilarga o'z talabalarini aniqroq va samaraliroq tushunishga yordam berishi mumkin".

SI ta'limga qanday ta'sir qiladi

Texnologiya har doim ta'limda muhim rol o'ynagan, ammo aqlli qurilmalar va veb-ga asoslangan o'quv dasturlari mavjudligi tufayli uning hozirgi qo'llanilishi har qachongidan ham keng tarqalgan. Ta'limda sun'iy intellektning kuchayishi bilan talabalarga o'rganishga yordam berish uchun turli xil usullardan foydalanilmoqda. Mana, ta'limga har tomonlama ta'sir ko'rsatadigan va ta'sir qiladigan SI bilan bir nechta texnologiyalar:

Chatbotlar

Chatbotlar o'quvchilar tez orada foydalanishi mumkin bo'lgan sun'iy intellektga oid ta'lim dasturlariga misoldir.

Chatbotlar, yoki gaplashuvchi robotlar, kompyuter dasturlari yoki intellektual tizimlar orqali foydalanuvchilar bilan avtomatik ravishda muloqot qilish uchun yaratilgan dasturlash tizimlari. Bu, odamlar bilan muloqot olib borishni ta'minlashda yordam beradi va ko'pchilik orqali veb-saytlarda, mobil ilovalarda, ijtimoiy mediada va boshqa platformalarda foydalaniladi. Chatbotlar, foydalanuvchilar so'ralgan savollarga javob berish, ma'lumotlarni taqdim etish, buyruqlarni bajarish, xizmatlarni ro'yxatdan o'tkazish, xabar almashish va boshqalar kabi vazifalarni bajarish uchun ishlatiladi. Ular odatda yolg'iz yo'nalishda bo'lishi mumkin (misol uchun savollarga javob berish) yoki ma'lum bir mavzuga asoslangan bo'lishi mumkin (masalan, xizmatlarni sotib olish yoki so'rovlar bilan yordam berish). Chatbotlar, avtomatlashtirilgan turdagi aloqalarni boshqarishda va ta'lim, sotish va xizmat ko'rsatish sohasida xizmat ko'rsatishda keng qo'llaniladi. Ular, foydalanuvchilar uchun yuzlablab so'rovlarga javob berish, 24/7 xizmat ko'rsatish, mijozlar bilan yuqori darajada aloqa qurish va boshqa vazifalarni bajarishda yordam berishi mumkin.

Ular bolalarga matematika yoki o'qishni tushunish kabi muayyan mavzularni tushunishga yordam berish uchun mo'ljallangan botlar bilan suhbatlashish uchun iPad yoki noutbuklardan foydalanadigan sinflarda tobora ko'proq joriy etilmoqda. Chatbot o'qituvchilari talabalarga yangi tushunchalarni o'rganishda yordam berishdan ko'ra ko'proq narsani qilishlari mumkin; hatto tahlil kerak bo'lganda ham kelishi mumkin. Chatbotlar barcha texnik ildizlarning kelajagi. U o'qituvchilarga topshiriladigan vazifalar siklini qisqartiradi. Sinflarda ishlatiladigan chatbotlar ota-onalar ham uchrashganda o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi elektron pochta aloqasini almashtirishi mumkin.

Virtual reality (VR)

Virtual reality (VR), biron-bir odamni boshqa joyda olib chiqarib, uni tashqi dunyo bilan aloqa qilish imkoniyatini yaratuvchi texnologiyani ifodalaydi. Virtual realit orqali

foydalanuvchi, bilan aloqada bo'lish uchun "VR qurilmalari" deb nomlangan maxsus qurilmalardan foydalanadi. Ular qo'llanuvchini boshqa joylarga olib chiqqan, virtual dunyolarda yurishini, harakatlanishini va tahqiq qilishini ta'minlaydi. VR qurilmalari odatda kuchli grafika va immersiv o'zgarishlar yaratish uchun kengaytirilgan.

Ta'lim sohasidagi so'nggi yangiliklardan biri VR bo'lib, u tarixni o'qitishdan tortib, o'quvchilarga matematika ko'nikmalarini oshirishgacha bo'lgan hamma narsada qo'llaniladi. VR - uch o'lchovli kompyuter tomonidan yaratilgan muhit bo'lib, u odamlar o'rganishi va u bilan muloqot qilishi mumkin. VR o'qituvchilari o'z sinflariga tajribaviy o'rganishni integratsiyalashning yangi usullarini topib, haqiqatan ham talaba bo'lish nimani anglatishini shakllantirishmoqda. VR talabalarga bir-birlari bilan bog'langanligini his qilishlariga yordam berishning ajoyib usuli. Agar ular befarq sinf xonalari bo'lsa-da, lekin bir xil VR dasturidan foydalanganda, ular masofa bilan ajratilgan holda xavfsiz muloqot qilishlari mumkin. VR yordamida talabalar real hayotda hech qachon ko'rish yoki o'rganish imkoniga ega bo'lmagan narsalarni o'rganishlari mumkin. Xuddi shu narsa o'qituvchilar uchun ham amal qiladi. O'qituvchilar o'z talabalarini o'qitishning yanada qiziqarli usullarini topishlari mumkin. VR-ni sinab ko'rgan har bir kishi, u ekran oldida o'tirish yoki kompyuter tomonidan yaratilgan muhitda bo'lishdan ko'ra ko'proq immersiv ekanligini biladi. Ishtirok etishning kuchayishi va chuqur tushunish talabalar va o'qituvchilar uchun faqat ikkita afzallikdir.

Ta'limni boshqarish tizimi (LMS)

Ta'lim boshqarish tizimi (LMS), ta'lim muhitida ma'lumotlarni boshqarish, taqdim etish va baholash uchun xizmat qiladigan onlayn platforma yoki dasturlash loyihasidir. Bu tizimlar o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi aloqalarni boshqarish, darsliklarni taqdim etish, sinovlarni tashkil etish, elektronik vazifalarni topshirish va baholash, o'quv jarayonini monitoring qilish va boshqalar kabi jarayonlarni avtomatlashtirish imkoniyatlarini taqdim etish uchun foydalaniladi.

Bunday platformalar o'quvchilar uchun masofaviy ta'limni o'rganishni, xodimlar uchun ta'limlarni boshqarishni, ta'lim matnlarini o'qitishni va tahlil qilishni, o'quvchilarni baholashni, tadbirlar va sinovlar tashkil etishni, forumlar va chatlar orqali aloqa o'rnatishni va boshqalar kabi funktsiyalarni o'z ichiga oladi.

LMS dasturlari o'quv jarayonini boshqarish va o'rganuvchilarga ta'lim berish jarayonlarini tizimli va sodda qilish uchun qulayliklar yaratadi. Bu texnologiyalar ta'limning eng muhim o'rinlaridan birini egallaydi va ta'lim sohasidagi innovatsiyalarni oshirishga yordam beradi.

Ushbu texnologiya asrida ta'lim sohasidagi yutuqlardan xabardor bo'lish eng muhim narsalardan biridir. Ushbu yutuqlardan biri ta'limni boshqarish tizimlaridan foydalanishdir. Ta'limni boshqarish tizimi maktabning barcha onlayn faoliyatini boshqarish uchun markazlashtirilgan, intuitiv tizimni ta'minlaydi. Ushbu vositalar turli maqsadlarda ishlatilishi mumkin, ammo ular ko'pincha quyidagilarga erishish uchun ishlatiladi:

Kurs ishini tayinlash

Talabalar va ota-onalar bilan muloqot qilish.

Talabalar muvaffaqiyatini kuzatib borish.

Talabalar faoliyati haqida hisobotlar tuzish

Ushbu tizimlar dars va topshiriqlardan tortib, baholash va baholashgacha bo'lgan kursning barcha jihatlarini bir joyda joylashtirish imkonini beradi. Bu shuni anglatadiki, o'qituvchilar istalgan vaqtda istalgan topshiriq yoki baholash bo'yicha o'z fikr-mulohazalarini bildirishlari mumkin. Talabalar semestr tugashini kutmasdan, o'z baholarini bir zumda olishlari mumkin.

Ushbu LMS yordamida sun'iy intellekt dasturlari yordamida ko'plab mavzularni o'rganish mumkin. O'quvchi sun'iy intellektga asoslangan raqamli repetitor yordamida yordam olishi mumkin, bu ularga muammolarini hal qilishda yordam beradi va muammoni hal qilish uchun to'g'ri javob beradi. Sun'iy intellekt yordamida hatto o'quvchilarning fikrlashlarini tushunishga va ularga yaxshiroq o'rganishga yordam beradigan ta'limni boshqarish tizimini yaratish mumkin. Hozirda LMS tizimlari mavjud bo'lib, ular o'qituvchilarga kontent yaratishda, ota-onalarga o'z farzandlarining tizimdagi muvaffaqiyatini kuzatishda va SI mexanizmi yordamida ularni baholashda yordam beradi. Bu

o'qituvchilarga sinfni boshqarish vaqtini qisqartirishga yordam berdi, ota-onalarga farzandining rivojlanishini yaxshiroq tushunishda va o'qituvchilarning ish yukini kamaytirishda yordam berdi. LMS ham o'qituvchilar, ham talabalar uchun bebaho vositadir.

Xulosa. Ta'lim sohasida sun'iy intellekt texnologiyasini qo'llashning ijobiy va salbiy tomonlari, jumladan depersonalizatsiya bilan bog'liq xavotirlar va yuqorida keltirilgan axloqiy mulohazalar bo'yicha keng ko'lamli munozaralar davom

etayotgan bo'lsa-da, hozirgi kun va kelajakdagi imtiyozlarning favqulodda diapazoni olib kelishi haqida konsensus mavjud.

Ta'limdagi sun'iy intellekt dolzarb mavzuga aylandi, chunki u bizning tez o'rganishimizni o'zgartiradi. Xo'sh, bu bolalar uchun nimani anglatadi? Sining o'quv jarayoniga kiritilishi tufayli bolalar uchun biron bir o'zgarish bormi? Ta'limdagi sun'iy intellekt har bir bola uchun o'yinni o'zgartirish imkoniyatiga ega. Ko'pgina maktablar allaqachon mamlakat bo'ylab SI dan foydalanmoqda va siz SI bolangizga qanday foyda keltirishini bilishingiz kerak.

ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни. Олий таълим. Меъёрий ҳужжатлар тўплами. - Тошкент, 1997 йил 29 август.
2. Интеллектуальное управление процессом обучения. Анализ и проектирование систем [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://habrahabr.ru/post/194240/>
3. Carbonell J.R. AI in CAI: an Artificial Intelligence Approach to Computer-Aided Instruction/IEEE Transactions on Man-Machine Systems. Vol. MMS-11. №4, San Mateo, CA: 1970. Pp. 190-202.